

ЛЕКСИКО-СИНТАКСИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕПІГРАФІЧНИХ ТЕКСТІВ ПОСВЯТ ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я

Мегель Оксана Петрівна

асп.

Львівський національний університет імені Івана Франка

Виявлено оптимальну синтаксичну модель посвят Боспорського царства та модифікації кожного члена речення. Встановлено притаманні написам лексику та типовий синтаксис, який відрізняється деталізацією кожного члена речення.

Ключові слова: лексико-синтаксична структура; синтаксична модель; підмет; прямий додаток; непрямий додаток; обставина мети; обставина часу.

Актуальність теми дослідження зумовлена потребою цілісного багатопланового вивчення синтаксичної і лексичної організації написів Північного Причорномор'я. **Мета статті** – з'ясування особливостей лексико-синтаксичної структури текстів посвят з увагою на їх синтаксичні компоненти та притаманні їм семантичні ознаки. Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: виявити та охарактеризувати основні синтаксичні моделі посвят; дослідити формально-синтаксичну та лексичну організацію елементів посвят, зокрема, типи семантичних зв'язків та семантико-синтаксичних відношень між їхніми компонентами. **Об'єктом** даного дослідження є такий вид епіграфічних текстів, як посвяти, а **предметом** – їхні лексико-синтаксичні особливості. **Матеріалом** дослідження слугували 36 написів-посвят Боспорського царства [Корпус 1965, 18-43]. **Наукова новизна** статті полягає в тому, що вперше на матеріалі старогрецьких написів Боспорського царства проведено комплексний аналіз лексичної і синтаксичної структури речень посвят з урахуванням семантико-синтаксичних відношень між їхніми компонентами.

У сучасному мовознавстві вивчення синтаксичних одиниць передбачає багатоаспектність підходів. Панівним є функціональний підхід до вивчення синтаксичних явищ. Він полягає у дослідженні об'єктивно-сміслового змісту речення як відображення явищ позамовної дійсності. До основних завдань функціонального синтаксичного аналізу належить виділення елементарних синтаксичних одиниць і дослідження закономірностей їх ускладнення. Цим питанням присвячено численні праці зарубіжних та вітчизняних вчених таких, як О. О. Потебня [Потебня 1874], В. В. Виноградов [Виноградов 1975], І. Р. Вихованець [Вихованець 1993], Н. Л. Іваницька [Іваницька 1986] та інші.

Автор фундаментальної граматики старогрецької мови Е. Швіцер [Schwyzer 1950], розглядаючи питання синтаксису старогрецької мови, враховує також і епіграфічні тексти. Окремі питання синтаксису давньогрецьких написів розглядають Е. Герман [Hermann 1912] – про підрядні речення в грецьких написах, Е. Кляфлін [Claflin 1905] – про синтаксис беотійських написів, К. Майстер

[Meister 1905/1906] – про синтаксичне вживання родового відмінка в критських написах, К. Майстерганс [Meisterhans 1900] – про граматику аттичних написів. Дослідженню синтаксису написів античних колоній грецького берега Північного Причорномор'я присвячена книга польського науковця А. С. Коцевалова “Syntaxis inscriptionum antiquarum coloniarum graecarum Oraeseptentrionalis Ponti Euxini” [Kocewalow 1935]. Короткий нарис синтаксису написів Північного Причорномор'я представлений у “Корпусі Боспорських написів” [Корпус 1965, 823-831]. Проте у цих працях лише перелічуються певні синтаксичні особливості написів без врахування виду написів, залишається за увагою і синтаксис членів речення. Тому це питання потребує більш детального вивчення і аналізу.

Вивчення синтаксичної структури посвят дає підстави для створення синтаксичної моделі посвяти, яка мала би складатися з шести елементів: підмет (дедікант) + обставина (мета дедікації) + непряий додаток (адресат дедікації) + присудок + прямий додаток (предмет дедікації) + обставина (час дедікації).

Групу написів “Посвяти” об'єднує дієслово *ἀνέθηκε* (присвятив). Але трапляються також численні видозміни і комбінації: це дієслово може бути пропущене (хоча воно мислиться).

Розглянемо засоби вираження усіх синтаксичних елементів посвят, почавши із підмета.

Підмет може бути виражений елементарною синтагмою, в якій вжито, як правило, власні імена на позначення осіб чоловічої або жіночої статі у називному відмінку: *Στρατοκλῆς* (*Стратокл*) [посвята № 6], *Μανίς* (*Маніс*) [посвята № 16]. Але в більшості випадків ім'я дедіканта може супроводжуватися неузгодженим означенням (НО) у родовому відмінку *Genetivus possessivus*, яке вказує на ім'я батька дедіканта: *Ἀριστίων Ἀριστοφῶντος* (*Арістіон, син Арістофонта*) [посвята № 13]. Якщо в цих прикладах слова *син*, *дочка* не експлікуються, то в інших випадках у функції прикладки до підмета фігурують іменники на позначення родинних зв'язків *θυγάτηρ* (дочка), *γυνή* (дружина): *Ἀριστονίκη Δήμητροςῆρῃ, Ξενοκρίτου θυγάτηρ* (*Арістоніка, жриця Деметри, дочка Ксенокріта*) [посвята № 14]. В цьому прикладі підмет уточнюється прикладкою з вказівкою на рід діяльності дедіканта – жриця. Таке саме значення може мати і узгоджене означення (УО) у формі обставинного дієприкметника часу (*Participium coniunctum*): *[Σ]ατυρίων Παταϊκονίερησάμενος* (*Сатіріон, син Патека, будучи жерцем*) [посвята № 10].

Іноді при підметі *Φαρνάκης* (*Фарнак*) виступає постійне УО – прикметник розміру *μέγας*, який у посвятах 28, 29 набуває переносного значення “безвідносно величини”, виражаючи при цьому позитивну оцінку [Вердієва 1986, 30]: *[Βασιλ] εὖς βασιλέωνμέ] γας Φαρνάκης* (*цар царів, великий Фарнак*) [посвята № 28]. В ролі прикладки до підмета засвідчено також іменники на позначення титулів вищих державних та військових осіб: *[Βασιλ]εὖς* (*цар*) [посвяти № 28, 29], *ναύαρχος* (*наварх*) [посвята № 30]. У *Genetivus possessivus* може стояти також ім'я діда з прикладкою на позначення його титулу у ролі неузгодженого означення: *Χρηστίωνβ' τοῦ Σαλᾶ πρίνκιπос* (*Хрестіон, син Хрестіона, сина Сали, прінкіпа*) [посвята

№ 35]. Як УО при підметі виступає також прикметник зі значенням “приналежності до певної території”: *[Τ]εισίας Αηλοπτίχου Βυζάντιος* (Тісій, син Делоптіха, візантієць) [посвята № 17].

У посвятах може бути декілька підметів (два або три) як однорідних членів речення, виражених не тільки власними назвами, але і власною, і загальною назвами: *Μύρων Μύρωνος καὶ γυνή Κυρίανια* (Мирон, син Мирона і дружина Кірієна) [посвята № 1]. У функції НО при таких однорідних членах речення виступає зазвичай Genetivus possessivus на позначення імені батька, а у функції УО – прикметник з семою “приналежність до певної території”: *Ἰππ[ο]κλῆς καὶ Δωριεύς καὶ Ἰππ[ο]κράτης Ἀησιάρχ[ο]ν Ρόδιοι* (Гіппокл, Дорієй і Гіппократ, сини Гегесіарха, родосці) [посвята № 20]. В деяких написах зберігся або лише Genetivus possessivus із вказівкою на батька дедиканта *[Ο]δεῖνα Λεῦκωνος* (такий-то, син Левкона) [посвята № 7], або ж підмет і зовсім невідомий.

Ім'я дедиканта може стояти не лише у називному відмінку (виступати у функції підмета), але й у функції суб'єктного родового відмінка (Genetivus Subiectivus): *Φαίνιππον ἀνάθημα* (жертвований дар Файніппа) [посвята № 9].

Обставина мети (вказівка на особу, подію або річ, на честь якої здійснюється посвята), представлена прийменниковим словосполученням. Воно складається з прийменника *ὕπερ* і іменника на позначення родинних зв'язків *θυγάτηρ* (дочка), *πατήρ* (батько), *ἀδελφός* (брат), *υἱός* (син) у родовому відмінку: *ὕπερ τῶν θυγατέρων* (на честь дочок) [посвята № 27]. Така обставина може бути ускладнена УО, вираженим присвійним займенником: *ὕπερ πατρός τοῦ ἑαυτοῦ* (на честь свого батька) [посвята № 6]. Іменник часто ідентифікується прикладкою, яка вказує на ім'я родинної особи: *ὕπερ Μοιροδώρου τ(οῦ) υἱ(οῦ)* (на честь свого сина Мойродора) [посвята № 19].

Як мету посвяти засвідчено особу на позначення правлячої особи – цариці: *ὕπερ βασιλίσσης Δυνάμεως φιλορωμαίου, τῆς ἐκβασιλέω μεγάλου Φαρνάκου, τοῦ ἐκβασιλέως Μιθραδάτου Εὐπάτορος Διονύσου* (на честь цариці Дінамії дружньої до римлян, дочки великого царя Фарнака, сина царя Мітрідата Євпатора Діоніса) [посвята № 31]. У цьому випадку обставина, демонструючи повну картину родинних зв'язків цариці, набуває форму комбінованого прийменникового словосполучення з різними типами синтаксичного зв'язку: прийменниково-відмінковим керуванням та узгодженням. Прийменниковий вираз *ὕπερ βασιλίσσης* має при собі два УО, виражених прикладкою-власною назвою (*Δυνάμεως*) та прикметником (*φιλορωμαίου*), та НО у вигляді прийменникового словосполучення зі значенням походження (*ἐκβασιλέως*), ускладненого двома УО – прикметником (*μεγάλου*) та прикладкою-власною назвою (*Φαρνάκου*). До головного члена останнього словосполучення відноситься як НО ще одне прийменникове словосполучення зі значенням походження (*ἐκβασιλέως*) у поєднанні з трьома УО – прикладками, які ідентифікують ім'я царя (*Μιθραδάτου*) та його прізвисько (*Εὐπάτορος Διονύσου*).

Слід зазначити, що посвяти могли здійснюватись не лише на честь осіб, але й на честь певних подій, зокрема, перемоги у війні: *ὕπερ τοῦ ἐκπρογόνων*

βα]σιλέω[v---- μεγάλου βα]σιλέως Β[οσπόρου Σουρομάτου] φιλοκαίσαρος [καὶ φιλορωμαίου] εὐσεβοῦς νείκ[ης τῆς ἀπὸ τῶν Σκυ]θῶν (на честь перемоги над Скіфами ... великого царя Боспору Савромата, друга Цезаря і друга римлян, благочестивого, з нащадків царів) [посвята № 32]. Така обставина (ὕπερ... νείκ[ης] супроводжувалась двома НО у формі іменника в Genetivus subiectivus (τοῦ... βα]σιλέως) та прийменникового словосполучення (ἀπὸ τῶν Σκυ]θῶν) з вказівкою на переможця і переможених. Перше доповнюється двома НО: іменником у Genetivus possessivus (Β[οσπόρου]), що вказує на територію царювання, та прийменниковим словосполученням (ἐκπρογόνων) зі значенням походження, конкретизованим НО у формі Genetivus possessivus (βα]σιλέω[v]. Окрім цього, його супроводжують п'ять УО у формі прикладки (Σουρομάτου) та чотирьох прикметників (μεγάλου, φιλοκαίσαρος [καὶ φιλορωμαίου] εὐσεβοῦς) для позначення імені переможця, його соціального стану і особистих якостей. Подібну структуру має обставина посвяти №33, яка доповнена НО у формі Genetivus Partitivus ([βασιλέ]ων) іменника з прийменником, а також НО у формі Genetivus possessivus ([βασιλέ]ων) і з шістьма УО – чотирма прикладками (Τιβερίου Ιολίου Κόττι[ος, εὐεργέτου]) та двома прикметниками (φιλοκαίσαρος καὶ φ]ι[λ]ρωμα[ί]ου). Прикладка εὐεργέτου (благодійника) уточнюється НО у формі Genetivus Obiectivus τῆς πατρίδος (батьківщини).

Метою посвяти міг виступати також палац царя: ὑπὲρ τῆς τοῦ βασιλέως Τ. 'Ιουλίου Κόττι[ος, υἱοῦ μεγάλου βασιλέως] Τ. 'Ιουλίου--- εὐσεβοῦς] οἰκίας (на честь палацу царя Тіберія Юлія Коміса, сина великого царя Тіберія Юлія ... благочестивого ...) [посвята № 34]. При цьому обставина мети (ὕπερ τῆς... οἰκίας) супроводжується НО у формі іменника у Genetivus possessivus (τοῦ βασιλέως) з чотирма УО – прикладками (Τ. 'Ιουλίου Κόττι[ος, υἱοῦ]), які вказують на ім'я царя, якому належав палац, та його походження. При цьому прикладка υἱοῦ має при собі НО βασιλέως, яке конкретизується чотирма УО – двома прикметниками на позначення особистих якостей царя (μεγάλου, εὐσεβοῦς) та двома прикладками (Τ. 'Ιουλίου).

Непрямий додаток (адресат дедикації). Важливим конституентом посвяти є адресат дедикації. Він представлений переважно іменником – власною назвою (теонімом) у давальному відмінку: Αφ[ροδίτη (Αφροδίτη) [посвяти № 7, 13, 17], Διονύσῳ (Διονίς) [посвята № 24]. В одній посвяті непрямий додаток виражений іменником на позначення ірреальної істоти (θεός – бог) з УО у формі присвійного займенника: θεοῖς πᾶσι (всім богам) [посвята № 20].

Часто непрямий додаток супроводжується УО – прикладками, які вказують на функцію бога: Ἀπόλλωνι Ἰητροῖ (Аполлонові Лікарю) [посвяти №6, 10, 25], Διὶ Σ]ωτῆρι (Зевсу Спасителю) [посвята № 26], θεοῖς νεϊκῇ φόροις (богам-дарувателям перемоги) [посвята № 32]. Таких непрямих додатків може бути два у функції однорідних членів речення. Поряд з ім'ям бога могли бути УО у формі прикметника на позначення місця його покровительства: Ἀρ]τέμι 'Εφεσείη (Артеміді Ефеській) [посвяти № 6а, 11], прикладки (μεδεοῦς[η]) з НО (Σπάρτης) у родовому відмінку (Genetivus obiectivus): Ἐκά[τη]ι Σπάρτης μεδεοῦς[η] (Гекаті, покровительці Спарти) [посвята № 22] або двох прикладок (Ὀύρανία, μεδεοῦση) з НО (Ἀπατούρου)

у родовому відмінку (Genetivus obiectivus): *Αφροδίτη Οὐρανία Ἀπατούρου μεδεούση* (*Афродіті Уранії, покровительці Анапура*) [посвяти № 31, 35].

Прямий додаток (предмет дедикації) виражається знахідним відмінком іменника на позначення архітектурних споруд: *ἀνέθηκεντὸν Βωμὸν* (*присвятив жерттовник*) [посвята № 6а], *τὸν ἀνδριάντα* (*статую*) [посвята № 25]. Він може бути ускладнений УО-прикладкою (*Παιρισάδην*) з НО – прикладкою у формі Genetivus possessivus (*βασιλέως*), яке уточнюється УО – прикладкою (*Σπартόκου*): *βασιλέα Παιρισάδην βασιλέως Σπартόκου* (*статую царя Перісада, сина царя Спартока*) [посвята № 20].

Обставина часу виражається відокремленим зворотом Genetivus absolutus зі значенням часу. Зворот у більшості випадків включає в себе підмет конструкції – іменник на позначення імені правителя та предикативний дієприкметник (*ἄρχοντας, βασιλεύοντας*): *ἄρχοντας Παιρισάδου τοῦ Σπартόκου Βοσπόρου καὶ Θεοδοσίας καὶ βασιλεύοντας Σίνδων καὶ Μαῖτων πάντων καὶ Θατέων* (*під час правління архонта Боспору і Феодосії Перісада, сина Спартока, царя сіндів і всіх майтів і фатіїв*) [посвята № 25]. Підмет конструкції може супроводжуватися НО (*τοῦ Σπартόκου*) у родовому відмінку (Genetivus possessivus), яке вказує на ім'я батька правителя. Перший предикатив конструкції (*ἄρχοντας*) має при собі два НО – топоніми, що позначають країни, на які поширювалась влада правителя (*Βοσπόρου καὶ Θεοδοσίας*), у родовому відмінку (Genetivus obiectivus). Другий предикатив (*βασιλεύοντας*) доповнений трьома НО – етнонімами з вказівкою на народи, якими керував правитель (*Σίνδων καὶ Μαῖτων πάντων καὶ Θατέων*) у формі Genetivus obiectivus. У деяких посвятах при підметі конструкції НО у родовому відмінку, яке вказує на ім'я батька не зазначається і при ньому фігурує лише одне НО – топонім: *ἄρχοντας Παιρισάδεο[ς Θεοδο]σίας καὶ βασιλεύοντας Σίνδ[ων καὶ Μαῖτῶ?]ν καὶ Θατέων* (*під час правління Перісада, архонта Феодосії і царя сіндів, майтів і фатіїв*) [посвяти № 9, 10, 11]. Або другий предикатив доповнений чотирма НО: *Λεύκωνος ἄρχοντας Βοσπόρο καὶ Θεοδοσίας καὶ βασιλεύοντας Σίνδων, Τορετέων, Δανδαρίων, Ψησῶν* (*під час правління Левкона, архонта Боспору і Феодосії і царя сіндів, торетів, дандаріїв, псесів*) [посвяти № 6, 6а, 8];

Обставина часу більшості посвят складається лише з підмета конструкції, доповненого НО (Genetivus possessivus) з вказівкою на ім'я батька правителя, та предикатива конструкції: *ἄρχοντας Σπартόκου τοῦ Εὐμήλου* (*під час правління архонта Спартока, сина Евмела*) [посвяти № 18, 19], *βασιλεύοντας Παιρισάδου τοῦ Σπартόκου* (*за царювання Перісада, сина Спартока*) [посвяти № 21, 23].

У написі *βασιλεύοντας βασιλέως βασιλέων* *μεγάλου Ἀσάνδρου* [*φιλ*] *ορωμαίου σωτήρος καὶ βασιλίσσης Δυνάμεως* (*під час царювання царя царів, великого Асандра, дружнього до римлян, спасителя, і цариці Дінамії*) [посвята № 30] головні члени конструкції представлені підметами – іменниками *βασιλέως, βασιλίσσης* та предикативом *βασιλεύοντας*. Перший підмет має при собі чотири УО, виражених двома прикладками – власною назвою (*Ἀσάνδρου*) і іменником (*σωτήρος*), двома прикметниками (*μεγάλου, φιλορωμαίου*) та НО (*βασιλέων*) – іменник у родовому

відмінку (Genetivus partitivus). Другий підмет супроводжується лише УО – прикладкою з вказівкою на ім'я цариці (*Δυνάμεως*).

Слід зазначити, що у чотирьох написах вказується точна дата здійснення присвяти або, як правило, у формі Dativus temporis з прийменником (*ἐντῷ ... ἔτει*] καὶ *μηνί τῷ δεῖνι*] (у ... році, в місяці ...) [посвята № 34]), в якому засвідчено іменники на позначення проміжків часу (*ἔτος* – рік, *μῆν* – місяць). При цьому рік уточнюється буквеними позначеннями року *ἐντῷ κυ' ἔτει καὶ μηνί Δαεισίῳ κζ'* (в 420 р., в місяці Даїсії, 27 числа) [посвята № 33]; а іменник “місяць” пропускається і тоді залишається тільки назва місяця у родовому відмінку (Genetivus temporis): [*Ἐντῷ ... ἔτει.*] *Γορπ[ιαίου ..]* (в ... році. Місяці Горпієя) [посвята № 32]; *θλφ', Ξανδικ[οῦ]* (539 р., місяця Ксандіка) [посвята № 35].

Проведений аналіз дав змогу зробити такі висновки. Щодо лексико-синтаксичної організації посвят, то у функції підмета як головного члена словосполучення, як правило, вживаються антропоніми. Крім власних імен, підметами виступають загальні назви на позначення осіб, які перебувають у родинних стосунках, а саме осіб, пов'язаних шлюбом. Обставина мети у посвятах представлена прийменниковими словосполученнями з іменниками на позначення родинних зв'язків, вищих державних посадових осіб, визначної події. Непрямими додатками виступають переважно теоніми. Прямі додатки виражені іменниками на позначення культових споруд. У функції головного члена словосполучення обставини часу виступають антропоніми – імена правителів і назви вищих посадових осіб. Майже усі ці члени речення мають при собі залежні компоненти: узгоджені і неузгоджені означення. У функції узгоджених означень переважають прикладки – іменники на позначення родинних зв'язків, назв осіб за професійною діяльністю (особи, які здійснювали релігійні обряди; начальники флоту), вищих державних посадових осіб, функцій богів та антропоніми. З головними членами словосполучень поєднуються також узгоджені означення у формі прикметників зі значенням “розміру” з позитивною конотацією, які виражають приналежність до певної території, соціальну поведінку; дієприкметників, які визначають приналежність до певного соціального стану чи служителів культу. Як неузгоджені означення використовуються переважно антропоніми у родовому відмінку, які називають імена осіб, поєднаних родинними зв'язками, топоніми, етніми, а також прийменникові словосполучення, які виражають походження відповідно до соціального положення або територіальну приналежність.

Посвяти представлені синтаксичними одиницями різних рівнів: елементарними синтаксемами та синтаксичними конструкціями-словосполученнями (від двочленних до одинадцятичленних), які поєднуються підрядним зв'язком узгодження і керування. Оптимальна синтаксична модель, яка складається з шести елементів, представлена лише в одній посвяті. З п'яти елементів складається сім посвят, з чотирьох – десять, з трьох – шість, з двох – п'ять, одна посвята представлена лише непрямым додатком. У двох написах дедікант не названо. У 21 посвяті не вказується або не збереглась обставина мети – вказівка на честь кого, або чого

здійснюється посвята. У чотирьох посвятах адресат дедикації взагалі не вказується (або не зберігся). Адресат може бути в препозиції або постпозиції до присудка *ἀνέθηκεν*. У 15 написах обставина, яка вказує на час дедикації пропущена. Слід зауважити, що вона може стояти як на початку напису, так і в кінці.

Тексти посвят як спеціальний вид текстів характеризує закріпленість певних лексичних одиниць і тільки їм притаманних синтаксичних структур історичною традицією їх укладання на території грецьких колоній Північного Причорномор'я. Їх об'єднує особлива лексика і особливий синтаксис, який відрізняється семантико-синтаксичною деталізацією кожного члена речення.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у вивченні лексико-синтаксичної організації інших видів епіграфічних написів Північного Причорномор'я.

Мегель О. П., аспірантка

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

Лексико-синтаксическая организация эпиграфических текстов посвятельных надписей Северного Причерноморья

Выявлена оптимальная синтаксическая модель посвятельных надписей Боспорского царства и модификации каждого члена предложения. Установлены присущие надписям лексика и типичный синтаксис, отличающиеся детализацией каждого члена предложения.

Ключевые слова: лексико-синтаксическая структура; синтаксическая модель; подлежащее; прямое дополнение; косвенное дополнение; обстоятельство цели; обстоятельство времени.

Oksana Mehel, Postgraduate student

Lviv Ivan Franko National University

Lexical and Syntactic Organization of Epigraphic Texts-dedications of Northern Black Sea

Optimal syntactic model of dedications of Bosphorus kingdom and modifications of each part of a sentence are demonstrated. Typical for this kind of inscriptions lexis and syntax with its peculiarities are examined and identified.

Key words: lexical-syntactic structure; syntactic model; subject; direct object; indirect object; adverbial modifier of aim; adverbial modifier of time.

Література:

1. Арутюнова Н. Д. Предложение и его смысл / Н. Д. Арутюнова. – М. : Наука, 1976. – 384 с.
2. Вейнрейх У. О семантической структуре языка / У. Вейнрейх // НЛ. – Вып. 5. Языковые универсалии. – М. : Прогресс, 1970. – С. 163 – 249.
3. Вердиева З. Н. Семантические поля в современном английском языке / З. Н. Вердиева. – М. : Высш. шк., 1986. – 120 с.
4. Виноградов В. В. Избранные труды. Исследования по русской грамматике / В. В. Виноградов. – М. : 1975. – 445 с.
5. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис / І. Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с.
6. Іваницька Н. Л. Синтаксична структура двоскладного речення // Мовознавство. – 1986. – №1. – С. 36–41.
7. Кобозева И. М. Лингвистическая семантика / И. М. Кобозева. – М. : КомКнига, 2007. – 352 с.
8. Корпус боспорских надписей / под редакцией академика В. В. Струве, академика М. Н. Тихомирова доктора наук В. Ф. Гайдукевича, А. И. Доватура, Д. П. Каллистова, Т. Н. Книпович. – М.-Л. : издательство «Наука», 1965. – 940 с.
9. Круківська О. В. Особливості синтаксису дефініцій законодавчого дискурсу (на матеріалі французької мови) // Проблеми семантики слова, речення та тексту: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки

- України, Київ, Київ. нац. лінгв. ун-т. / відп. ред. Н.М. Корбозерова. – К. : Вид. центр КНЛУ, 1997-2009.
10. Кубрякова Е.С. Актуальные проблемы современной семантики / Е. С. Кубрякова – М. : Наука, 1973. – 280 с.
 11. Кузнецов А.М. От компонентного анализа к компонентному синтезу / А. М. Кузнецов // – М. : Наука, 1986. – 125с.
 12. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія / І. К. Карпенко. — К, 1964. – 79 с.
 13. Левицький В. В. Семасиология: монография для молодых исследователей. / В. В. Левицкий // Изд. 2, исправл. и дополн. – Винница : Нова Книга, 2012. – 680 с.
 14. Левицкий В. В. Статистическое изучение лексической семантики / В. В. Левицкий // Учебное пособие (с грифом Минвуза УССР) – Киев : УМК ВО, 1989. – 156 с.
 15. Покровский М.М. Семасиологические исследования в области древних языков / М. М. Покровский. – М. : 1896
 16. Потебня А. А. Из записок по русской грамматике / А. А. Потебня. – Х. : Университет. тип., 1874. – 540 с.
 17. Сусов И. П. Семантическая структура предложения / И. П. Сусов. – Тула, 1973. – 16 с.
 18. Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса / Н. Хомский. – М. : Изд-во МГУ, 1972. – 260 с.
 19. Цветков Н. В. К методологии компонентного анализа / Н. В. Цветков // Вопр. языкознания. – 1984. – № 2. – С. 18-28.
 20. Ющук І. П. Українська мова / І. П. Ющук // – К. : Либідь, 2004. – 64 с.
 21. Clafin, Edith Frances. The syntax of the Boeotian dialect inscriptions / Edith Frances Clafin. – Baltimore : Lord Baltimore Press, 1905.
 22. Eisenberg P. Grundriss der deutschen Grammatik / P. Eisenberg. – Stuttgart : Ernst Klett Verlag, 1989. – 356 S
 23. Harris Z. S. Methods in structural linguistics / Z. S. Harris. – Chicago : Univ. Chicago Press, 1951. – 211 p.
 24. Hermann, Eduard. Die Nebensätze in den Griechischen Dialektinschriften in Vergleich mit den Nebensätzen in der Griechischen Literatur und die Gebildetensprache im Griechischen und Deutschen / Eduard Hermann. – Leipzig ; Berlin : B. G. Teubner, 1912.
 25. Kocewalowa A. Syntaxis inscriptionum antiquarum coloniarum graecarum Orae septentrionalis Ponti Euxini / A. Kocewalowa. – Societate philologa polonorum, 1935. – 131 p.
 26. Meister, K. Der syntaktische Gebrauch des Genitivs in den kretischen Dialektinschriften / K. Meister. – Indogermanischen Forschungen 18, 1905/1906. – S. 133-204.
 27. Meisterhans, Konrad. Grammatik der attischen Inschriften. Dritte vermehrte und verbesserte Auflage besorgt von Eduard Schwyzer / Konrad Meisterhans. – Berlin, 1900. – 312 S.
 28. Son S. Die Attributierung im Deutschen und im Koreanischen / S. Son. – Heidelberg : Julius Groos Verlag, 1998. – 264 S.
 29. Schwyzer, E. Griechische Grammatik: Syntax und syntaktische Stilistik / E. Schwyzer. – München, 1950. – 714 S.

Стаття надійшла до редакції 12. 11. 2015.